

Arghezi's epic poetic text in the volume

"Una sută una poeme"

Boca Raluca

University of Oradea, Oradea, 410610, Romania.

raluca_boca@yahoo.com

Abstract: In volume *Una sută una poeme* Tudor Arghezi appears as an upgraded folklorist follower of constructive negativity, refusing to be represented by standard forms. Volume whose poetry is deeply plastic, where the poet's humble attitude is reflected in folk themes with strong social character, offers a hybridization of language, so it became epic. In Arghezi's case, his lived experiences stretch in his poetry so they can legitimate in themselves, without depriving the poetic text with his polemically-objective character and deeply personal notes of originality. Lyric plasticization is so deep that each word, each letter, hides a story, each one is explained by itself. A hidden epic, where the lyrical ego can mirror or hide. The author has no language but the language describes itself becoming a descriptive art of speech and language, where text seeks to hide in the cracks of the significant.

Chiar dacă volumul *Una sută una poeme* se diferențiază de lirica obișnuită argheziană, fiind apreciat de Ovid S. Crohmălniceanu ca „un eveniment literar al vremii”, publicarea acestuia nu va avea o traiectorie obișnuită. Receptarea volumului la apariție este una deosebit de marcantă pentru un volum pus în fața atâtor opreliști. Tipărit într-un tiraj mic, de 3000 de exemplare, volumul de poezii suferă o mutație la nivelul conținutului. Poezia intitulată *Aci, la noi* „cade victima proaspăt reactivatei cenzuri” [1] astfel apare o neconcordanță între titlul volumului care promite 101 poeme și sumarul care înregistrează doar o sută.

Din dorința de a se arăta intențiile serioase ale noului regim, „pentru a-și regla conturile cu întreaga mișcare literar-artistică postbelică, impunându-i programul și restricțiile jdanoviste” [2] și pentru a oferi un exemplu și un precedent celor care ar fi îndrăznit să treacă peste normele impuse de puterea în curs de consolidare, „dându-i-se <o riposta drastică> lui Tudor Arghezi, erau avertizați, altfel spus, toți cei tentați să-și mai manifeste, prin scris, ostilitatea”.

Astfel, o mare parte din tirajul volumului de poezii ajunge stocat sau interzise, în cazul exemplarelor „dosite de librari, care probabil au mai putut alimenta, câțva timp, piața neagră a cărții” [3].

Titlul volumului coincide cu titlul volumului arab *Una sută și una de nopți*. Asemănarea volumului de poezii cu manuscrisul oriental nu apare doar la nivelul titlului. Atât multitudinea temelor folosite în volumul arab, cât și caracterul profund descriptiv se regăsesc și în volumul arghezian. În volumul *Una sută una poeme* poezia lui Tudor Arghezi capătă o nouă formă, o formă care transcede liricul. Lirica argeziană este prin definiție matură, poetul având 47 de ani la publicarea primului volum, dar în viziunea lui Ion Pop, în volumul „Una sută una poeme” apare o atitudine mai înțeleaptă față de maturitatea specific argheziană „oferind chei mai lesnicioase de acces în universul artistic” [4] și o nouă formă de expresivitate. Această expresivitate este evidențiată de teme abordate (familia, religia, jocul, societatea), și tot aceste teme oferă poeziei o notă epicizată. Poezie profund plastică,

descriptivă, în care atitudinea umilă a poetului se regăsește în teme cu un caracter puternic folcloric și/sau social, oferă o hibridizare a limbajului astfel acesta devenind epicizat. Această epicizare a textului liric se mulează după formele estetice moderne, deoarece poezia modernă nu poate fi limitată de granițele genurilor literare. Depășire a granițelor vine odata cu ideea de nou. Granițele textului poetic se modifică, se înnoiesc astfel că poetul trebuie să se muleze după acestea. Un nou limbaj pentru un nou cititor, care trăiește într-o nouă societate, într-un nou regim. Normal ca și influențele asupra liricii vor fi altfel.

Un text literar care se dorește a fi mai expresiv decât obișnuita expresivitate (și așa marcantă) argheziană, va avea nevoie de un alt fel de scriitură. Astfel, devine absolut acută necesitatea unui limbaj care transcede. Un text fereastră care leagă realitatea de ficțiune, textul liric de subtext, interiorul de exterior, o punte a antitezelor specifice structurii argheziene.

Plasticizarea liricului este atât de profundă încât fiecare cuvânt, fiecare literă ascunde o poveste, fiecare se explică pe sine. O liricizare ascunsă în care eul liric se poate oglindi sau ascunde. Un *Una sută și una de nopți* cu sunete specifice și înțelese doar în spațiul nostru, în care eul liric, ca o Șeherezadă, prezintă „comuniunea auto-impusă cu sacrul [...] „moșia” strabună, napadită de „furi” și expusă tuturor relelor veacului [...] dialogul incertitudinii mistuitoare” [5], transcendența și biograficul. „Ogor pustiu și neumblat. /S-a tot risipit, s-a tot adunat./Luna-i într-un coș de vatră veche /Și soarele-animat de o ureche, /Cofa de lut, atima de-o prajină, /Mînjit cu zmalțuri ce-ar fi fost lumină./Uscate stele, pe coceni și ostrete, încep de slăvi și cer să se dezvețe./Buruieni de scamă și otreapă. /Muntele-i strîmb. /Țarina crapă. /Cenușe, funingini și zgură. /Mucegai și malură./Un sobor de vladici, la matca-nclăita./S-a făcut buturugi de rachită./A trecut, undeva, și oaste:/Ies din țarina suliți, coifuri și coaste./Valuri de

cîrpă/Se răstoarnă cimpul. cu scîrbă./O harfă și o vioară. /Cu strunele de sfoară. /Zac în sînge și noroi./O singură jivină, gogoloi, /Ca un arici, ca un pește, /Pitulată, se rostogolește./Și un coșciug spînzură-n văzduh:/Al Tatalui, al Fiului și-al Sfîntului Duh.” [6]

Un folclorist modernizat, adept al negativismul constructiv, reprezentat de refuzul formelor standard, care dă naștere altor forme. O negație care „purcede, în noi și în afara noastră, de la o activitate constructivă. Ea pretinde că spiritul care lucrează este un factor de evoluție. A gândi bine realul înseamnă a profita de ambiguitățile lui pentru a alerta gândirea”[7] Ironia autocritică induce un spirit efectiv creator. Trebuie să te desprinzi de rigiditatea familiarului provocat de empiric pentru a nu deveni steril în atitudini și limbaj. În cazul lui Arghezi resorturile experiențelor sale trăite se întind în poezie, se legitimează în ele, fără a priva textul poetic de caracterul polemic-obiectiv, de note profund personale sau de originalitate „Nu ai adus-o tu în țară/ Otrava palidă și acrisoară,/ Voinic întors de pe hotar acasă,/ O lifta mai ascunsă îl apasă,/ Mai molcomă și mai gingașe./ O simte ca-n opinca și-n cămașe./ Tiptilul corci de matragună/ Cu griul crește dimpreună./ El s-a ivit, s-a strecurat/ Pe arături, la semănat./ Și-a prins atîta radacină/ Că țarina, -mparate, este plină./ Unde-și da brazda rodul cel mai cald/ Acolo-i sare vîrfurile mai înalt.”(*Buruiana asta*) [8]. Această constrângere a experienței dă naștere spiritului idoneist - să cunoști și să fi constrâns de cunoștințele tale, să faci față exigențelor situației și să nu rămâi limitat; o filosofie a deschiderilor. Dorința de a transcede este văzută ca un act de cunoaștere aproape obsesivă, o căutare de a depăși neputința ființei, a imaginarului, a incertitudinilor care generează interogările.

Necesitatea comunicării întrepătrunde claritatea obiectivității și a rațiunii, oferind un eveniment al limbajului în detrimentul faptului, o contemplare a formelor, o artă

descriptivă a limbajului și a vorbirii. Autorul nu prezintă limbajul, ci limbajul se descrie pe sine „pare să urmărească o fantomă a cuvintelor, un neauzit, o esență ascunsă a lor”[9]. Elementele de finețe oferă profunzime, nu mutațiile masive sau „convenabilitatea” care oferă subiecte ușoare. Unui om căruia i se impune o anumită conduită a scrisului, ori se va supune, ori va găsi o fisură a textului în care să ascundă semnificantul, ori va suporta consecințele. Ideea de supunere nu se potrivește pamfletarului Arghezi, așa că lirica limbajului lui va transcende în epic, dispersând granițele limbajului, mesajului sau stilului specific liric, folosindu-se de sugestie și de dedesupturile cuvintelor pentru a explica atitudinile poetice. „Spuză fierbinte, drumul fierbinte. /Cîmpie de oseminte./Mi-e ca o coajă de pîine arsă gura. /Și balele-s ca saramura./Limba mi-i ca piatra de ascuțit coasa./S-au lăsat pe mine păreții, bimele, și toată casa/Se strînge cosciug./Mă frînge un zăvor, ma rupe un belciug./Am în gitlej lacate sparte/Un lanș m-a-ncolăcit cu zale moarte./Ai vazut luna./Nebuna?/A intrat pe furiș/În trestie și papuriș./Secera de-a valma rogoz, șerpi și broaște./Pe la ferestre trece chivotul stelelor cu sfințele moaște./Vine otrava cu sînge, pe moară /Nu bea mocirla murdară !”(*Spuză fierbinte*) [10]

Spiritul polemic, dârz, care refuză orice fel de limitare se resimte atât în neafilierea lui față de un curent literar, cât și în caracterul lui antisocial. O anumită neseriozitate a autorului asupra concepțiilor în sine sau asupra formelor canonice. Din aceasta dorință de destandardizare apare dedublarea și dualitatea. O lirică a cuvântului și una a sensului fără a îngreuna textul poetic. Un dublu atât al incertitudinii condiției umane, cât și al antitezelor acestuia.

O analiză a stărilor sufletești pentru o descifrare lăuntrică a eului liric pierdut/scufundat/copleșit de imprevizibil. O revărsare a fluxului sufletesc în pasajele biografice, oferind o relație stransă între

autor, eu liric și text, un text aparținând vocației de poet. O nemulțumire refulată „Țara le era moșia,/ Cugetul, ticăloșia./.../Birul, biciul, bunul-plac./ Altă lege-n țară nu-i:/ Fiștecare legea lui.”[11] dar și ascunsă „Cine ești tu, acel de care gândul/ Se-apropie necunoscîndu-l?” [12], specifică unui spirit în scindare. Antagonicul între nemulțumire și acceptanță oferind o panoramă a curiozităților, nemulțumirilor, fascinației sau incertitudinii unde textul apare ca o oglindire a eului creator, o refulare a sinelui, a propriilor trăiri care necesită o conștiință autorială, pentru a strabate lumile interioare ale autorului.

Se poate nota o dorință de a atinge libertatea (cuvântului, formei). O proză spontană în care actul creator se produce involuntar poate fi considerată naivă, dar Arghezi oferă o artă a instinctului, fara a fi considerat infantil sau predispus amatorismului. Scriitorul nu se implică în crearea operei, devine obiectiv ”artistul trebuie să fie în opera sa ca și divinitatea în creație, invizibil și atotputernic; să fie pretutindeni simțit, însă nicăieri văzut”[13]. O artă liberă, fără constrângeri în care este prezentată sensibilitatea realității. „Păianjenul visării parc-ar sui cu frică/Și ar călca, pe firul nădejdirilor întiins, /Are-și destramă varful, pe cat i se ridică/Un căpătâi în haos, de-o stea de unde-i prins./Singurătatea-n zale mi-a străjuit cavoul/Ales pentru odihnă rănitului oștean/Și i-a cules auzul catifelat ecoul/Cu șase foi, al frunzei căzute din castan./De mult păzește cripta și treapta ce scoboară, /Dar vremea, nentruptă de morți și crăci uscate, /Prin mâinile tăcerii, de ceară, s strecoară/Ca un fuor de pulberi și brume deslîinate/Întercalate-n ritmul unicului viu vrs/Ar mai simți cadența, de-a pururi ascultată/De valuri și de zodii, agale-n pasul mers, /Cand s-ar opri secunda și inima să bată?” (*Când s-ar opri secunda*) [14].

Volumul prezintă o lume captivantă, cand foarte bine conturată, aparținand registrului realității raționale, cand difuză,

aproape onirică, în care simbolul și fantasticul oferă sensuri noi circumstanțelor precedente „Cine șoptește are dor de ducă./ Și cine pleacă vrea să stea:/ Lipsește fitecui câte ceva.” [15]

References

- 1) Pop, I *Dicționar analitic de opere literare românești*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007, P 1025
- 2) Pop, I *Dicționar analitic de opere literare românești*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007, P 1025
- 3) Pop, I *Dicționar analitic de opere literare românești*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007, P 1025
- 4) Pop, I *Dicționar analitic de opere literare românești*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007, P 1026
- 5) Pop, I *Dicționar analitic de opere literare românești*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007, P 1026
- 6) Arghezi, T. – *Versuri, Vol I*, Editura Cartea Românească, 1980, p. 354
- 7) Bachelard, G – *Filosofia lui nu*, Traducere din franceză Vasile Tonoiu, Editura Univers, București, 2010
- 8) Arghezi, T. – *Versuri, Vol I*, Editura Cartea Românească, București, 1980, p. 385
- 9) Balotă, N.- *Opera lui Tudor Arghezi*, Editura Eminescu, București, 1979, p. 54
- 10) Arghezi, T. – *Versuri, Vol I*, Editura Cartea Românească, București, 1980, p. 355
- 11) Doină pe fluier în Arghezi, T. – *Versuri, Vol I*, Editura Cartea Românească, București, 1980, p 475
- 12) Psalmi în Arghezi, T. – *Versuri, Vol I*, Editura Cartea Românească, București, 1980, p 366
- 13) Flaubert, G. *Doamna Bovary*-postfață Editura Polirom, Iași, 2000
- 14) Arghezi, T. – *Versuri, Vol I*, Editura Cartea Românească, 1980, p. 342
- 15) Înțelepciune în Arghezi, T. – *Versuri, Vol I*, Editura Cartea Românească, 1980, p 362